

ÖĞRETMEN ADAYLARININ BİLGİ OKURYAZARLIK ÖZ-YETERLİKLERİ VE MESLEĞE YÖNELİK TUTUMLARI*

Murat TUNCER[†] Melih DİKMEN[‡]

Öz

Bu araştırmanın amacı pedagojik formasyon eğitime kayıtlı öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile bilgi okuryazarlığı öz-yeterlikleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma ilişkisel tarama modeline dayalı olarak yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini pedagojik formasyon eğitime kayıtlı olan öğrenciler olmaktadır. Örneklemini ise Fırat Üniversitesinde pedagojik formasyon eğitime dahil olan ve seçkisiz örnekleme (random) yöntemiyle alınan 241 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Tuncer tarafından Türkçeye uyarlanan Bilgi Okuryazarlığı Öz Yeterlik Ölçeği ve Çetin tarafından geliştirilen Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları incelendiğinde, bireylerin bilgi okuryazarlığı öz-yeterlikleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca bireylerin bilgi okuryazarlığı öz-yeterlikleri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında zayıf düzeyde ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Tespit edilen ilişkinin niteliğini daha iyi anlamak amacıyla yapılan regresyon analizi sonucunda, bilgi okuryazarlığı öz-yeterliğinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarına ait toplam varyansın yaklaşık %4'ünü açıkladığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilgi Okuryazarlık Öz-yeterliği, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum, Tarama Modeli, Öğretmen Adayları.

TEACHER CANDIDATES' INFORMATION LITERACY SELF-EFFICACY AND ATTITUDES TOWARDS THE PROFESSION

Abstract

The purpose of this study is to examine the relationship between the attitudes of students enrolled in pedagogical formation training to the teaching profession and information literacy self-efficacy. The research was conducted based on the relational screening model. The research's universe consists of students enrolled in pedagogical formation training. The sample of the study consisted of 241 students who took pedagogical formation training at Fırat University and were randomly selected. The Information Literacy Self-Efficacy Scale adapted to Turkish by Tuncer and the Attitude Scale towards Teaching Profession developed by Çetin were used as the data collection tool in the study. When the findings of the study were examined, it was seen that individuals' attitudes towards information literacy self-efficacy and teaching profession were high. It has also been found that individuals have a weak correlation between information literacy self-efficacy and attitudes towards the teaching profession. As a result of the regression analysis conducted to better understand the qualification of the relationship identified, it was found that the information literacy self-sufficiency explained about 4% of the total variance of attitude scores for the teaching profession. As a result of the regression analysis conducted to better understand the qualification of the relationship identified, it was found that the information literacy self-efficacy explained about 4% of the total variance of attitude scores intended for the teaching profession.

Keywords: Information Literacy Self-Efficacy, Attitude Towards Teaching Profession, Screening Model, Teacher Candidates.

* Bu makale 11-14 Mayıs 2017 tarihleri arasında Ordu Üniversitesinde düzenlenen IX. Eğitim Araştırmaları Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

[†] Doç. Dr., Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, mtuncer@firat.edu.tr

[‡] Öğr. Gör., Fırat Üniversitesi Enformatik Bölümü, melihdikmen@gmail.com

GİRİŞ

Birey ve toplum beklentilerine göre eğitim, yetiştirilecek bireyleri gelecek yaşamlarına hazırlama görevi üstlenmelidir. Ne var ki geleceğin bütün yönleriyle öngörülmesi mümkün değildir. Buna karşın eğitim politikaları açısından bu hedeflerden vazgeçilmesi de söz konusu olamaz. Bu nedendir ki mevcut öğretim programlarında eleştirel ve yansıtıcı düşünme becerilerinin öneminden bahsedilmektedir. Yetiştirilecek bireylerin mevcut durumu bütün yönleriyle değerlendirmesi, edindiği bu bilgi ve tecrübe ile geleceğe dair isabetli kararlar vermesi beklenmektedir. Bu gelişim ve değişimin sürdürülebilir ve gerçekçi bir yapıda olmasında etkili olan faktörlerden biri bilgidir. Latince “*informato*” kökünden gelmekte olan bilgi kavramı, “*biçim verme*”, “*biçimlendirme*” ve “*haber verme*” anlamı taşımaktadır. Genel olarak bilginin anlamı, düşünme, akıl yürütme, yargılama, okuma, problem çözme, deney ve gözlem yoluyla elde edilen “*düşünsel ürün*” ya da “*öğrenilen şey*” olarak tanımlanmaktadır (Öğüt, 2003).

Bilginin yapısı ve yaşam ömrüne dair yapılan araştırmalarda şaşırtıcı bazı istatistiklere yer verilmektedir. Bu araştırmalardan biri Bundy (1999) tarafından yapılmış, son 30 yılda üretilen bilgi miktarının önceki 5000 yılda üretilen miktardan daha fazla olduğu belirtilmiştir. Lyman ve Varian (2003) ise 2002 yılında 5 exabayt yeni bilgi üretildiğine dikkat çekmiştir. Eleştirel bir yaklaşımla bakıldığında üretilen bu bilgilerin bir şekilde sektörlere, yaşamlara yön verdiğini söyleyebiliriz. Nitekim Polat ve Odabaş (2008) üretilen bilgilerle yeni teknolojilerin oluşturulduğu, bu teknolojiler aracılığıyla da bilginin her geçen gün hızlı ve kolay bir biçimde paylaşılmasının sağlandığını belirtmiştir. Bilgi sürekli bir biçimde değiştiğine veya geliştiğine göre bu bilgilerin bireye aktarılması noktasında hızlı ve hatasız bir aktarım sürecine ihtiyaç duyulacaktır. Açıklanan bu görüşler ve ortaya çıkan bağlam açısından bir değerlendirme yaptığımızda ise bireyi bilgi aktarımına mecbur bir varlık durumuna indirgememiz kabul gören bir anlayış değildir. Günümüzde bu konudaki eğilim bireyi bilgiye dair uyanık kılmak, bilgiye ulaşması ve ihtiyaç miktarını belirlemesi konusunda becerikli kılmaktır. Bireylerin ihtiyacı olan bilgilere ulaşarak, hızlı ve karmaşık bilgi artışına uyum sağlayabilmelerinin en önemli yollarından biri bilgi okuryazarlığıdır. 1974 yılında Amerikan Bilgi Endüstrisi (SIIA) başkanı Paul G. Zurkowski tarafından ilk olarak kullanılan bilgi okuryazarlığı kavramı, bireylerin bilgi gereksinimlerinin farkında olmaları, gereksinim duyulan bilgilere ulaşarak, elde ettikleri verileri değerlendirip etkin bir şekilde kullanma becerisi olarak (American Library Association, 1989) tanımlanmaktadır.

Bilgi okuryazarlığının temeli öğrenmeyi öğrenmedir (Kurbanoglu ve Akkoyunlu, 2002). Brown’na (1980) göre öğrenmeyi öğrenmek, bireyin kendi bilişsel sürecini yönetmesidir. Lavvson (1984) öğrenmeyi öğrenme durumunu daha geniş bir çerçevede ele almış, bireylerin kendi öğrenme biçimi, stili ve yöntemini bilerek, neyi bilip bilmediğinin farkında olması, sahip olduğu bilgiyi nerede, ne zaman ve nasıl kullanacağını bilerek uygulamaya koyması şeklinde açıklamıştır. Korkut ve Akkoyunlu (2008) bilgi okuryazarı bireyin özelliklerini bulunduğu döneme adapte olmuş bir biçimde yeni bir bilgiye ihtiyaç duyduğunda, değişen ve yenilenen şekliyle karşısına çıkan bilgiye çeşitli kaynaklardan ulaşabilen, kullanabilen ve paylaşabilen olarak tanımlamıştır.

Güçlü ekonomiye sahip ülke olma yolunda bilgi üretimi ve kullanımı üzerinde önemle durulması gereken konulardan biridir. Geçmişte güçlü ülke olmanın belirteçleri petrol, maden ve tarım gibi yer altı ve yerüstü zenginlikleri ile sınırlı iken, günümüzde bu belirteçlere bilgi ve teknolojideki yetkinlikleri ekleyebiliriz. Ankara Ticaret Odası (ATO) tarafından bir haber sitesine verilen demeçte 1 ton ilacın, 2 bin 612 tır çimento satışından elde edilen gelire eşit

olması bu durumun somut bir örneğidir (Haberler, 2010). Dünya ölçeğinde marka değerleri yüksek olan firmaların bilgi üretimiyle ortaya çıkan firmalar olduğu söylenebilir. NTV haber ajansına göre dünyanın en değerli 20 markasının yer aldığı listenin başında Google ve Apple firmaları gelmekte, bu firmaların kuruluş tarihleri incelendiğinde 40 yıllık bir geçmişe sahip oldukları görülmektedir (Wikipedia, 2017). Kısa süre içinde gerçekleşen bu gelişim öykülerini nedensellik bağlamı açısından ele aldığımızda sıralanabilecek faktörler arasında birey nitelikleri ve teknolojinin olduğunu söylemek abartılı olmayacaktır. Bu bağlamda Scans (1991) kaynak kullanımını, kişilerarası ilişkiler, bilgi kullanımını, teknoloji kullanımını ve sistem analizi gibi niteliklerin çağın bireylerinde bulunması gereken temel beceriler arasında olduğunu rapor etmiştir. Benzer biçimde Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD, 2013) bireylerde bulunması gereken özellikler arasında doğrudan bilgiye ulaşabilmeyi önemli bir nitelik olarak belirlemiştir.

Akademik ve kişisel gelişim anlamında bilgi okuryazarlığının önemsenmesi gerekmektedir (Argon, Öztürk ve Kılıçarslan, 2008). Bilgi okuryazarlığı eğitim ve öğretim hizmetleri anlamında ele alındığında ise bireylere bu bilgi ve becerileri kazandıracak öğretmenlerin önemi ortaya çıkmaktadır. Benimsemediğimiz veya sahip olmadığımız düşünce ve becerileri bir başkasına kazandırmanın zor olacağı düşünüldüğünde öğretmenlerin bu niteliklere ne ölçüde sahip oldukları sorusunu akla getirmektedir. Amerikan Kütüphane Derneği'nin Bilgi Okuryazarlığı Komitesi (American Library Association Presidential Committee on Information Literacy) tarafından 1989'da hazırlanan raporda, bilgi okuryazarlığının öğretmenlerin sahip olması gereken beceriler arasında olduğu, öğretmen yetiştiren kurumların programlarında bu becerilere yönelik etkinliklere yer vermesinin önemi vurgulanmıştır (SCANS, 1991).

Bireylerin bilgi ve becerileri kazanmada istekli olması birçok faktöre bağlıdır. Bunlardan birinin mesleğine verdiği değer ve tutum olduğu söylenebilir. Mesleğine değer vermeyen ve benimsemeyen kişilerin, kendini geliştirme noktasında istekli olmayacaktır. Bu bağlamda öğretmenlerin mesleklerine yönelik tutumları ve bilgi okuryazarlığına yönelik algıları arasındaki ilişki araştırılması gereken bir problem durumudur.

Tuncer ve Bahadır (2017) tutumu bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutlarıyla bir davranışı ortaya koymada önemli bir psikolojik değişken olarak nitelendirmektedir. Çakır, Kan ve Sünbül'ün (2006) açıkladığı gibi “*Tutum, bir olaya, duruma veya nesneye doğru olumlu veya olumsuz bir eğilimi, karşı ya da ondan yana olmayı*” içermektedir. Bu konuda Küçükahmet (1986) öğretmenlerin mesleğine karşı olan tutumları davranışlarına ve sınıf yönetim becerilerine yansıtılarak öğrencilerinin kişilik gelişimlerinde, öğrenci ile olan ilişkilerinin niteliğinde ve etkili öğrenmede önemli bir rol üstlendiğini belirtmiştir.

Alan yazında öğretmenler ve öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının araştırıldığı birçok çalışmaya rastlanmıştır. Ancak bu her iki bağımlı değişkenin aynı çalışmada konu edildiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırma belirlenen bu eksikliğin bir ürünüdür. Bu doğrultuda araştırmada öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik tutumları ile bilgi okuryazarlığı becerilerine yönelik algı düzeyleri ve bu iki bağımlı değişkenin birbirleri üzerindeki etki düzeyinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bunun yanında öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile bilgi okuryazarlık becerileri cinsiyet, fakülte, üniversite, öğrenim durumu gibi bazı bağımsız değişkenler açısından ele alınmıştır. Araştırmadaki bağımsız değişkenlerin belirlenmesinde aşağıdaki hususlar etkili olmuştur;

- Alan yazındaki birçok çalışmada cinsiyet açısından öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun anlamlı düzeyde farklılaştığı, bazı araştırmalarda ise sevgi alt boyutunun öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile en yüksek düzeyde ilişki içeren alt boyut olduğu görülmüştür. Bu

araştırma bu bulgulara daha farklı ve daha büyük bir örneklemeden katkı sağlamakta, hesaplanan etki büyüklükleri ile elde edilen anlamlı farkların düzeyi belirlenmektedir.

- Yükseköğretim kurumları her ne kadar benzer içerikte öğretim yapsa da, eğitim fakülteleri dışında kalan fakültelerde içerik anlamında farklılıkların olduğu bilinmektedir. Üniversite imkânları, öğretim kadrosu, verilen dersler ve hatta kütüphane gibi bilgi edinme ortamları bu araştırmada araştırılan bağımlı değişkenlerde çeşitli farklılıklara neden olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle öğrenim görülen/ görülmüş fakülte ve üniversiteler araştırmanın bağımsız değişkenleri arasında yer almıştır.
- Öğretmen adaylarının bir yükseköğretim programından mezun olmaları sonucunda aldıkları eğitimlerini yaşamda kendilerinden beklenenler açısından sorgulamaları olasıdır. Bu süreçte yaşantılarına bağlı olarak mesleklerine yönelik tutumlarında bir değişme olması mümkündür. Bunun yanında mezuniyet sonrasında yaşamın bilgi okuryazarlık becerileri (bilgi ihtiyacını hissetme, bu ihtiyacı tanımlama, bilgi edinme v.b.) anlamında bazı sorgulamaları beraberinde getireceği şüphesizdir. Henüz öğrenimine devam edenlerin sahip olmaları gereken bilgi miktarı ve niteliği konusunda bir öngörülerini olsa bile bunu ciddi anlam deneyimleme fırsatı bulunmamaktadır. Bu nedenle araştırmanın bağımsız değişkenlerinden bir diğerinin öğrenim durumu (son sınıf / mezun) olması kararlaştırılmıştır.

1. YÖNTEM

Bu araştırmanın amacı pedagojik formasyon eğitime kayıtlı öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile bilgi okur yazarlık öz-yeterlikleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma ilişkisel tarama modeline dayalı olarak yürütülmüştür. Karasar (2009:81) ilişkisel tarama modelini “iki veya daha fazla sayıdaki değişken arasındaki değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi hedefleyen araştırma modeli” olarak tanımlamıştır.

1.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Fırat Üniversitesinde pedagojik formasyon eğitime kayıtlı olan öğretmen adayları oluşturmaktadır. Örneklem ise bu evrenden seçkisiz (oransız, random) örnekleme yöntemiyle seçilen 241 öğrenciden oluşmaktadır. Karasar (2009:113) oransız örnekleme evrendeki tüm elemanların birbirine eşit seçilme şansının olduğunu, bir başka ifadeyle örnekleme girenlerin tümüyle şansa bırakıldığı örnekleme yöntemi olarak tanımlamıştır. Örneklemi oluşturan öğretmen adaylarının 125’i (%52) kadın, 116’sı (%48) erkek, 107’si mezun (%44) ve 134’ü (%56) son sınıfta öğrenim görmektedir. Örneklem fakülte açısından dağılımına bakıldığında 67 öğretmen adayının Spor bilimleri, 69’unun İnsani ve Sosyal Bilimler, 63’ünün İktisadi ve İdari Bilimler ve 42’sinin İlahiyat fakültelerinden mezun veya son sınıfta öğrenim görmektedirler.

1.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri iki veri toplama aracı yardımıyla toplanmıştır. Bu veri toplama araçlarından ilki Kurbanoglu, Akkoyunlu ve Umay (2006) tarafından geliştirilen ve Tuncer (2013) tarafından Türkçeye çevrilen Bilgi Okuryazarlık Özyeterliği (BOÖY) ölçeğidir. Ölçek 7’li likert tipindedir. Cevaplama ve puanlama “Neredeyse Her Zaman Doğru=7” ve “Neredeyse Hiç Doğru Değil=1” şeklindedir. Ölçek dört faktörlü olup (Kütüphane Okuryazarlığı (KO), Bilgi Okuryazarlığı (BO), Bibliyografik Okuryazarlığı (BİBO), Bilimsel Araştırma Okuryazarlığı (BAO)), bu yapı ile toplam varyansın 58’ini açıklamaktadır.

İkinci veri toplama aracı ise Çetin (2006) tarafından geliştirilen Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum (ÖMYT) Ölçeğidir. 35 maddeden ve üç boyuttan (sevgi, değer, uyum) oluşan bu ölçek beşli likert tipindedir. Cevaplama ve puanlama “5:Tamamen Katılıyorum; 4: Katılıyorum; 3: Kararsızım; 2: Katılmıyorum; 1: Hiç Katılmıyorum” şeklindedir. Ölçeklerin güvenilirliklerini belirlemek amacıyla hesaplanan Cronbach’s Alpha katsayısı BOÖY ölçeğinde .817, ÖMYT ölçeğinde .928 bulunmuştur. Bu doğrultuda araştırmada kullanılması uygun görülmüştür.

1.3. Verilerin Analizi

Araştırmadaki bağımlı değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesinde korelasyon analizi, BOÖY’nin ÖMYT üzerindeki yordama düzeyi regresyon analizi ile araştırılmıştır. Bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik karşılaştırmalarda dağılımın homojen olduğu durumlarda bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizi, dağılımın homojen olmadığı gruplarda ise Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Bağımlı değişkenlere yönelik görüşlerin bağımsız değişkenler açısından anlamlı düzeyde farklılaştığı durumlarda etki büyüklüğü hesaplanmıştır. Etki büyüklüklerinin yorumlanmasında Cohen’in (1988) (≥ 0.5 : güçlü, ≥ 0.3 : orta düzey ve $\geq .01$ zayıf) etki büyüklükleri birlikte değerlendirilmiştir (Akt. Gliner, Morgan ve Leech, 2015:308).

2. BULGULAR

Araştırmada öncelikle cinsiyet bağımsız değişkeni açısından ÖMYT ve BOÖY ölçeklerine yönelik görüşler arasında anlamlı düzeyde görüş farkı olup olmadığı araştırılmıştır. Bu amaçla yapılan bağımsız gruplar t testi analiz sonuçları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: ÖMYT ve BOÖY Ölçeklerinin ve Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Analizi

Boyut	Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	Levene test		t test		Eta-Kare	
					F	p	sd	t		p
KO	Kadın	125	4,38	1,483	,387	,534	239	1,417	,158	-
	Erkek	116	4,10	1,595						
BO	Kadın	125	5,21	0,909	6,895	,009*	-	-	-	-
	Erkek	116	5,01	1,125						
BİBO	Kadın	125	4,43	1,385	,584	,446	239	1,704	,090	-
	Erkek	116	4,12	1,477						
BAO	Kadın	125	4,88	1,113	1,183	,278	239	,786	,432	-
	Erkek	116	4,76	1,237						
BOÖY _{TAMAMI}	Kadın	125	4,80	0,966	4,270	,040*	-	-	-	-
	Erkek	116	4,58	1,138						
Sevgi	Kadın	125	4,01	0,709	1,896	,170	239	2,223	,027*	,020
	Erkek	116	3,79	0,780						
Değer	Kadın	125	4,53	0,431	,649	,421	239	-,814	,416	-
	Erkek	116	4,59	0,559						
Uyum	Kadın	125	3,59	0,598	3,022	,083	239	,355	,723	-
	Erkek	116	3,56	0,642						
ÖMYT Tamamı	Kadın	125	4,05	0,565	,857	,356	239	1,536	,126	-
	Erkek	116	3,93	0,612						

*p<.05

Tablo 1’de görüldüğü üzere dağılımın homojen olduğu gruplarda cinsiyet değişkenine göre KO, BİBO ve BAO alt boyutlarında anlamlı düzeyde görüş farklılığına tespit edilememiştir ($p>,05$). Dağılımın homojen olmadığı BO ve BOÖY_{TAMAMI} için Mann Whitney U testi yapılmış, BO boyutunda ($U= 6515,500$) ve BOÖY_{TAMAMI} ($U= 6392,000$) açısından cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde görüş farkına rastlanılmamıştır ($p>,05$). ÖMYT’nin sadece Sevgi alt boyutunda cinsiyet değişkenine göre kadınlar lehine anlamlı görüş farkı olduğu belirlenmiştir ($p< ,05$). Hesaplanan etki büyüklüğü değerine göre ÖMYT ölçeğinin sevgi alt boyutunda cinsiyetin etkisi zayıftır.

Araştırmada ikinci olarak öğrencilerin öğrenim durumuna (mezun veya son sınıf) göre BOÖY ve ÖMYT tutum açısından anlamlı düzeyde görüş farkının olup olmadığı araştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: ÖMYT ve BOÖY Ölçeklerine yönelik görüşlerin öğrenim durumu göre karşılaştırılması

Boyut	Değişken	N	\bar{X}	ss	Levene test			t test		Eta-Kare
					F	p	sd	t	p	
KO	Mezun	107	4,44	1,615	3,084	,080	239	1,798	,073	-
	IV. Sınıf	134	4,08	1,466						
BO	Mezun	107	5,23	1,033	,015	,904	239	1,550	,123	-
	IV. Sınıf	134	5,02	1,008						
BİBO	Mezun	107	4,55	1,434	,152	,697	239	2,616	,009*	,014
	IV. Sınıf	134	4,07	1,406						
BAO	Mezun	107	4,90	1,173	,034	,854	239	,912	,363	-
	IV. Sınıf	134	4,76	1,174						
BOÖY _{TAMAMI}	Mezun	107	4,85	1,082	,398	,529	239	2,014	,045*	,007
	IV. Sınıf	134	4,57	1,023						
ÖMYT _{DEĞER}	Mezun	107	4,60	0,450	2,296	,131	239	1,087	,278	-
	IV. Sınıf	134	4,53	0,530						

* $p<.05$

Tablo 2’de görüldüğü üzere öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun öğrenim durumu (mezun, son sınıf) açısından anlamlı bir farklılığa neden olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t testi analizi sonucunda ÖMYT_{DEĞER}, KO, BO ve BAO alt boyut ortalamaları arasındaki anlamlı düzeyde görüş farklılığı tespit edilememiştir ($p>,05$). BİBO ve BOÖY_{TAMAMI} açısından ise anlamlı düzeyde görüş farklılığı belirlenmiştir ($p< ,05$). ÖMYT ölçeğinin tamamı ve diğer alt boyutlarında dağılım homojen olmadığından Mann Whitney-U Testi yapılmış olup sonuçlar Tablo 3’de verilmiştir. BİBO ve BOÖY_{TAMAMI} açısından hesaplanan etki büyüklüklerine göre “Zayıf” düzeyde bir etki söz konusudur.

Tablo 3: ÖMYT ve Alt Boyutlarının Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Boyut	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{x}_{sıra}$	U	z	p	Eta-Kare
ÖMYT _{UYUM}	Mezun	107	138,65	5280,500	-3,550	,000*	,012
	IV. Sınıf	134	106,91				
ÖMYT _{SEVGİ}	Mezun	107	129,37	5950,000	-1,982	,047*	,007
	IV. Sınıf	134	111,58				
ÖMYT _{TAMAMI}	Mezun	107	132,96	5889,000	-2,381	,017*	,042
	IV. Sınıf	134	111,45				

* $p<.05$

Tablo 3’de görüldüğü üzere örnekleme oluşturan öğrencilerin ÖMYT_{TAMAMI} ile ÖMYT_{SEVGİ} ve ÖMYT_{UYUM} alt boyutlarına yönelik görüşleri öğrenim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır ($p < .05$). Mezun öğrencilerin sıra ortalamaları her üç boyutta da son sınıf öğrencilerinden daha yüksek bulunmuştur. Hesaplanan etki büyüklüğü değerlerine göre ÖMYT_{UYUM} ve ÖMYT_{SEVGİ} alt boyutlarında “Zayıf”, ÖMYT_{TAMAMI} açısından “Orta” düzeyde bir etki söz konusudur. Araştırmanın üçüncü bağımsız değişkeni öğrenim görülen / mezun olunan fakültedir. BOÖY ve ÖMYT ölçeğine yönelik görüşler fakülte değişkeni açısından karşılaştırılmış, BOÖY ölçeğine yönelik görüşlerin fakülte değişkeni açısından anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı tek yönlü varyans analizi ile belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan analizler sonucunda sadece BOÖY ölçeğinin KO ve BİBO alt boyutunda anlamlı düzeyde fark belirlenmiştir ve bunlar tablolaştırılmıştır. Analize yönelik sonuçlar Tablo 4’te görülmektedir.

Tablo 4: BOÖY Ölçeğinin Öğrenim Görülen Fakülte Değişkenine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Analiz Sonuçları

Puan Grup	<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri				ANOVA Sonuçları							
	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	Fark	Eta-kare	
KO	Spor Bilimleri	67	3,75	1,638	G.Arası	24,971	3	8,324	3,620	,014*	4>1	,022
	İnsani Bilimler	69	4,42	1,178	G.İçi	544,954	237	2,299				
	İİBF	63	4,33	1,772	Toplam	569,925	240					
	İlahiyat	42	4,61	1,386								
	Toplam	241	4,24	1,541								
BİBO	Spor Bilimleri	67	3,80	1,669	G.Arası	21,852	3	7,284	3,651	,013*	4>1	,026
	İnsani Bilimler	69	4,49	1,279	G.İçi	472,815	237	1,995				
	İİBF	63	4,40	1,333	Toplam	494,668	240					
	İlahiyat	42	4,52	1,284								
	Toplam	241	4,28	1,436								

* $p < .05$

Tabloda 4’de görüldüğü üzere KO ve BİBO açısından öğrenim görülen fakülte değişkenine göre anlamlı düzeyde görüş farkı belirlenmiştir ($p < .05$). Elde edilen anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek amacıyla yapılan tamamlayıcı analizlerden Scheffe testine göre KO alt boyutu açısından İlahiyat ve Spor Bilimleri Fakültesi öğrencileri arasında tespit edilen anlamlı farklılığın İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin lehine olduğu görülmüştür. Benzer bulgunun BİBO alt boyutunda da olduğu görülmektedir. Hesaplanan etki büyüklüğü değerlerine göre zayıf düzeyde bir etki söz konusudur.

Fakülte değişkeninin anlamlı düzeyde görüş farkı yaratan bir değişken olup olmadığı öğretmenlik mesleğine yönelik tutum açısından da ele alınmıştır. Bu amaçla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5: ÖMYT Ölçeğinin Öğrenim Görülen Fakülte Değişkenine Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Analiz Sonuçları

ÖMYT	Grup	<i>f</i> , \bar{x} ve <i>ss</i> Değerleri			ANOVA Sonuçları					
		<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>Sd</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Sevgi	Spor Bilimleri	64	3,92	0,829	G.Arası	2,898	3	,966	1,732	,161
	İnsani Bilimler	69	3,83	0,763	G.İçi	130,517	234	,558		
	İİBF	63	4,06	0,669	Toplam	133,414	237			
	İlahiyat	42	3,75	0,698						
	Toplam	238	3,90	0,750						
Değer	Spor Bilimleri	67	4,62	0,462	G.Arası	,404	3	,135	,544	,653
	İnsani Bilimler	69	4,56	0,406	G.İçi	58,720	237	,248		
	İİBF	63	4,51	0,584	Toplam	59,124	240			
	İlahiyat	42	4,54	0,548						
	Toplam	241	4,56	0,496						
Uyum	Spor Bilimleri	67	3,48	0,729	G.Arası					
	İnsani Bilimler	69	3,49	0,648	G.İçi					
	İİBF	63	3,78	0,518	Toplam					
	İlahiyat	42	3,57	0,439						
	Toplam	241	3,58	0,618						
Tamamı	Spor Bilimleri	67	3,97	0,669	G.Arası	1,566	3	,522	1,508	,213
	İnsani Bilimler	69	3,95	0,567	G.İçi	81,994	237	,346		
	İİBF	63	4,12	0,544	Toplam	83,559	240			
	İlahiyat	42	3,90	0,548						
	Toplam	241	3,99	0,590						

Tablo 5’de görüldüğü üzere öğrencilerin ÖMYT_{TAMAMI} ve ÖMYT_{SEVGİ} ve ÖMYT_{DEĞER} alt boyutlarının öğrenim görülen fakülte değişkenine göre anlamı düzeyde görüş farkı yoktur ($p > ,05$). ÖMYT_{UYUM} alt boyutunda dağılımın homojen olmadığından ($L=6,910$; $p = ,000 < ,05$) Kruskal Wallis H testi yapılmış ve farklılık anlamlı bulunmuştur ($X^2=9,784$; $p = ,020 < ,05$). Nonparametrik testlerde tamamlayıcı analizler bulunmadığından dolayı bölüm değişkeni açısından karşılaştırmalar Mann Whitney U analizi ile yapılmıştır. Analizin sonuçlarına göre İdari ve İnsani Bilimler Fakültesinde öğrenim gören bireylerin ÖMYT_{UYUM} puanlarının İnsani Bilimler Fakültesi ve Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim görenlerden daha yüksek biçimde anlamlı farklılık göstermektedir ($p < ,05$).

Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri üniversitenin de araştırılan bu iki bağımlı değişken açısından anlamlı düzeyde görüş farkına neden olabileceği düşüncesiyle çeşitli karşılaştırmalar yapılmıştır. Gruplara düşen kişi sayısı bakımından ciddi farklar olduğundan tek yönlü varyans analizi yerine Kruskal Wallis H testi ile analiz yapılmış ve sonuçlar Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: ÖMYT ve BOÖY Ölçeklerinin Öğrenim Görülen Üniversiteye Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H-Testi Sonuçları

Ölçek	Üniversite	N	Sıra Ort.	Chi-Square	sd	p
BOÖY	Fırat Üniversitesi		117,50	18,023	15	,261
	Kırıkkale Üniversitesi		96,50			
	Erciyes Üniversitesi		105,33			
	Hacettepe Üniversitesi		225,00			
	İnönü Üniversitesi		153,70			
	Anadolu Üniversitesi		125,25			
	Gaziosmanpaşa Üniversitesi		147,50			
	İstanbul Üniversitesi		14,00			
	Karabük Üniversitesi		218,00			
	Bayburt Üniversitesi		199,25			
	Dicle Üniversitesi		83,50			
	Karadeniz Teknik Üniversitesi		110,50			
	Ardahan Üniversitesi		192,50			
	Atatürk Üniversitesi		164,00			
	Kahramanmaraş S.İ Üniversitesi		61,63			
	Sakarya Üniversitesi		193,50			
Mersin Üniversitesi		117,50				
ÖMYT	Fırat Üniversitesi		112,34	18,068	15	,259
	Kırıkkale Üniversitesi		104,50			
	Erciyes Üniversitesi		128,33			
	Hacettepe Üniversitesi		208,00			
	İnönü Üniversitesi		165,10			
	Anadolu Üniversitesi		139,86			
	Gaziosmanpaşa Üniversitesi		55,50			
	İstanbul Üniversitesi		208,00			
	Karabük Üniversitesi		55,50			
	Bayburt Üniversitesi		174,25			
	Dicle Üniversitesi		72,50			
	Karadeniz Teknik Üniversitesi		140,50			
	Ardahan Üniversitesi		208,00			
	Atatürk Üniversitesi		104,50			
	Kahramanmaraş S.İ Üniversitesi		91,13			
	Sakarya Üniversitesi		122,50			
Mersin Üniversitesi		112,34				

Tablo 6’da görüldüğü üzere K.W.H. analizi sonucunda BOÖY ölçeği ve ÖMYT ölçeklerine yönelik görüşler öğrenim görülen/mezun olunan üniversite değişkeni açısından anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($p > .05$).

Araştırmada belirlenmek istenen bir diğer durum öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği ile bilgi okuryazarlığı özyeterliliği ölçeği arasındaki ilişkiyi (korelasyon) belirlemektir. Bu duruma yönelik analizler Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: ÖMYT ve BOÖY Ölçeklerinin Birbirleri ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkileri

Korelasyon	N	Pearson (r)	p
ÖMYT _{TAMAMI} * BOÖY _{TAMAMI}	241	,187*	,004
ÖMYT _{TAMAMI} * ÖMYT _{SEVGİ}	241	,976**	,000
ÖMYT _{TAMAMI} * ÖMYT _{DEĞER}	241	,598**	,000
ÖMYT _{TAMAMI} * ÖMYT _{UYUM}	241	,622**	,000
ÖMYT _{SEVGİ} * ÖMYT _{DEĞER}	241	,464**	,000
ÖMYT _{SEVGİ} * ÖMYT _{UYUM}	241	,535**	,000
ÖMYT _{DEĞER} * ÖMYT _{UYUM}	241	,246**	,000
BOÖY _{TAMAMI} * BOÖY _{KO}	241	,817**	,000
BOÖY _{TAMAMI} * BOÖY _{BO}	241	,869**	,000
BOÖY _{TAMAMI} * BOÖY _{BİBO}	241	,854**	,000
BOÖY _{TAMAMI} * BOÖY _{BAO}	241	,833**	,000
BOÖY _{KO} * BOÖY _{BO}	241	,556**	,000
BOÖY _{KO} * BOÖY _{BİBO}	241	,650**	,000
BOÖY _{KO} * BOÖY _{BAO}	241	,490**	,000
BOÖY _{BO} * BOÖY _{BİBO}	241	,628**	,000
BOÖY _{BO} * BOÖY _{BAO}	241	,709**	,000
BOÖY _{BİBO} * BOÖY _{BAO}	241	,673**	,000
ÖMYT _{TAMAMI} * BOÖY _{BİBO}	241	,177**	,006
BOÖY _{TAMAMI} * ÖMYT _{SEVGİ}	241	,175**	,007

**.,001 Düzeyinde ilişki

Tablo 7’de görüldüğü üzere ÖMYT_{TAMAMI} ile BOÖY_{TAMAMI} arasında zayıf düzeyde anlamlı korelasyon olduğu saptanmıştır ($r = ,187$; $p < ,05$). BOÖY_{TAMAMI} ile tüm alt boyutları arasında en yüksek ilişki BOÖY_{BO} alt boyutu ile pozitif yönde ($r = ,869$), ÖMYT_{TAMAMI} ile tüm alt boyutları arasında en yüksek ilişki ÖMYT_{SEVGİ} alt boyutu arasında pozitif yönde ($r = ,976$) ve anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p < ,001$). ÖMYT_{TAMAMI} ile en yüksek ilişkinin BOÖY_{BİBO} alt boyutu ($p = ,177$) ve BOÖY_{TAMAMI} ile en yüksek ilişkinin ise ÖMYT_{SEVGİ} alt boyutu ($r = ,175$) arasında pozitif yönde ve anlamlı düzeyde ($p < ,05$) olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada son olarak bu her iki bağımlı değişken arasındaki yordayıcılık araştırılmak istenmiştir. Bu amaçla regresyon analizi yapılmasına karar verilmiş ve ilişkisel durumu yukarıda verilen bu bağımlı değişkenler ve alt boyutlarının çarpıklık ve basıklık katsayıları hesaplanmıştır. Hesaplanan çarpıklık ve basıklık katsayıları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: ÖMYT ve BOÖY ölçeklerinin çarpıklık ve basıklık katsayıları

Boyut	Kurtosis	Skewness
BOÖY	-,348	-,290
ÖMYT	-,013	-,668

Tablo 8’deki çarpıklık ve basıklık katsayılarının +/-2 aralığında olması sonucunda regresyon analizi yapılabileceği görülmüştür. Buna göre her iki bağımlı değişkene yönelik regresyon analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumun Bilgi Okuryazarlık Becerileri Öz-yeterliği Üzerindeki Yordama Düzeyi

Değişkenler	B	S. Hata	β	t	p
Sabit	3,357	,459	-	7,313	,000
ÖMYT	,335	,114	,187	2,943	,004
R= ,187, R ² =,036, F=5.228, p= ,004					

Tablo 9’da görüldüğü gibi BOÖY ve ÖMYT arasındaki regresyon analizi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=5,228$; $p<,01$). BOÖY’nin ÖMTY ölçek puanlarına ait varyansın yaklaşık %4’ünü açıkladığı ($R^2=.036$) belirlenmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma pedagojik formasyon eğitimi alan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile bilgi okuryazarlık öz-yeterlikleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır. Öğretmen adayları üzerinde yapılan bu çalışmada ele alınan bağımlı ve bağımsız değişkenlerin kullanıldığı bir başka araştırmanın olmaması, tespit edilen sonuçlar açısından alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma sonuçları öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile bilgi okuryazarlığı özyeterlik algılarının yüksek olduğunu göstermiştir. Benzer bulgulara Demiralay (2008) ve Başaran (2005) tarafından yapılan araştırmalarda da rastlanılmaktadır.

Araştırmanın bulguları incelendiğinde öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin, sadece sevgi alt boyutunda kadınlar lehine anlamlı görüş farklılığı tespit edilmiştir. Bu bulgu Tuncer ve Bahadır (2017) tarafından yapılan çalışmada elde edilen sonuçlarla paralellik göstermektedir. Tuncer (2016) öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin değer ve uyum alt boyutlarında kadın öğretmen adayları lehine anlamlı düzeyde görüş farkı bulmuştur. Ancak Eraslan ve Çakıcı (2011) cinsiyet açısından yaptıkları karşılaştırmada elde ettikleri anlamlı düzeydeki farkın erkek öğretmenler lehine olduğunu not etmişlerdir. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulgusu Çapri ve Çelikkaleli (2008), Tay ve Tay (2006), Köğçe, Aydın ve Yıldız (2009), Durmuşoğlu, Yanık ve Akkoyunlu (2009), Aydın ve Sağlam (2012), Karatekin, Meray ve Keçe (2015), Demirtaş, Cömert ve Özer’in (2011) çalışmaları ile örtüşmekte, Bulut (2009), Başbay, Ünver ve Bümen (2009), Polat (2013), Özkan (2012), Kartal ve Afacan (2012), Gürbütürk ve Genç’in (2004) araştırmaları ile çelişmektedir. Araştırmalar arasındaki bu bulgu farklılıklarının nedeni veri toplama aracından kaynaklanmış olabilir. Sosyal bilimlerde aynı değişkeni ölçmek amacıyla başvuru veri toplama araçlarının farklı sonuçlar ürettiği, bu durumun veri toplama araçlarının özelliğinden kaynaklandığı Tuncer, Berkant ve Dikmen (2017) tarafından yapılan bir çalışmada ortaya konulmuştur.

Araştırmanın bir diğer bulgusu bilgi okuryazarlık öz-yeterliğine yönelik görüşlerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığıdır. Bu bulgu Korkut ve Akkoyunlu (2008) ve Ata ve Baran (2011) tarafından da elde edilmiştir. Ancak Tuncer ve Balcı (2013) cinsiyet değişkeni açısından kadınlar lehine anlamlı düzeyde görüş farkı belirlemiştir. Demiralay’ın (2008) çalışmasında da cinsiyet açısından anlamlı düzeyde görüş farkı belirlenmiştir. Bilginin hızla yayılmasına aracı olan teknolojilerin başında bilgisayar ve bununla birlikte kullanılan internetin geldiğini söyleyebiliriz. Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) 2017 Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırmasında kadınların ve erkeklerin bilgisayar ve internet kullanım oranlarının geçmiş yıllara nazaran birbirine yaklaştığı görülmektedir. Bu durum cinsiyet değişkenine göre bilgi okuryazarlığını etkilediği düşünülmektedir. Akdağ ve Karahan(2004) tarafından yapılan çalışmada, bilgi okuryazarlığının gelişmesinde internetin önemli bir rol oynadığının vurgulanması yapılan yorumu desteklemektedir.

Öğrenim durumu (mezun/son sınıf olma) değişkenine göre sadece bilgi okuryazarlığı öz-yeterliği ölçeğinin, bibliyografik okuryazarlığı alt boyutunda, öğretmenlik mesleğine yönelik

tutum ölçeğinin tamamı, sevgi ve uyum alt boyutlarında mezun olanların lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Tanel vd. (2007), Sağlam (2008), Çapa ve Çil (2000) tarafından yapılan araştırmalarda da benzer bulgulara ulaşıldığı görülmektedir. Tekerek ve Polat (2011), Pehlivan (2008), Açıslı ve Kolomuç (2012) tarafından yapılan çalışmalarda ise tespit edilen sonuçların, bu araştırmanın bulgularıyla farklılık göstermektedir. Mezun durumundaki öğretmen adaylarının edindikleri bilgilerini ve yeterli düzeylerini daha fazla sorgulamış olmaları bu bulguların nedeni olarak ileri sürülebilir. Mezun öğretmen adayları bir şekilde iş yaşamına atıldıklarından ya da yakın çevrelerinden mesleklerine yönelik bilgi edindiklerinden son sınıftaki öğretmen adaylarına oranla farklılaşmış olabilirler.

Bireylerin öğrenim gördüğü veya mezun olduğu üniversite ile bilgi okuryazarlığı öz-yeterliği ölçeğinin tamamı açısından anlamlı düzeyde farklılık görülmezken, Hacettepe Üniversitesinde mezun veya öğrenim gören bireylerin puan ortalamalarının diğer üniversitelere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum açısından ise bireylerin öğrenim gördüğü veya mezun olduğu üniversite arasında anlamlı düzeyde farklılık görülmezken, Karabük Üniversitesinde mezun veya öğrenim gören bireylerin puan ortalamalarının diğer üniversitelere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulguların öğrenim görülen yükseköğretim kurumunun niteliğinden kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla, öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı öz-yeterliği ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerinde üniversite değişkeninin bir etkisinin olmadığı söylenebilir. Bulut (2009) tarafından farklı üniversitelerde öğrenim gören bireylerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının karşılaştırılması sonucunda anlamlı farklılık tespit edilmemesi, bu araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Bilgi okuryazarlığı ölçeğinin tamamı açısından mezun olunan veya öğrenim görülen fakülte değişkeni arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Benzer bulgular Akdağ ve Karahan (2004) tarafından 362 üniversite öğrencisi üzerinde gerçekleştirilen çalışmada da görülmektedir. Fakat İlahiyat fakültesinde öğrenim gören bireylerin, Spor Bilimlerinde öğrenim gören bireylere göre Kütüphane Okuryazarlığı ile Bibliyografik Okuryazarlığı alt boyutuna yönelik puan ortalamalarının İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin lehine anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda, öğrenim görülen alan ile okuryazarlık boyutu arasında bir ilişki olduğunu, öğrenim alanının bazı becerileri diğer programlara nazaran daha fazla geliştirdiği şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin uyum alt boyutunda İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İnsani Bilimler Fakültesi ile Spor Bilimleri Fakültesinde anlamlı düzeyde farklılaştığı, farklılığın İdari ve İktisadi Bilimler fakültesinde öğrenim gören bireylerin lehine olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgunun nedeni olarak İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunlarının yoğun bir işsizlik problemi ile karşı karşıya oldukları ve öğretmenlik mesleğini bir iş alanı olarak diğer öğretmen adaylarından daha çok benimsedikleri şeklinde açıklanabilir. Bulut 'un (2009) bölüm değişkeni açısından anlamlı düzeyde farklılıklar içeren araştırması bu araştırmayı desteklemektedir. Benzer bulgular Eraslan ve Çakıcı (2011), Kartal ve Afacan (2012) tarafından da belirtilmiştir. Ancak Tuncer (2016) yapmış olduğu araştırmada pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölüm değişkeni açısından öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı düzeyde bir görüş olmadığını rapor ederek bu araştırma ile çelişen sonuçlar elde etmiştir. Tuncer'in (2016) elde ettiği bu sonuç Aydın ve Sağlam (2012), Çapri ve Çelikkaleli (2008) tarafından da elde edilmiştir. Kabaklı Çimen (2016) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun öğrenim görülen program değişkenine göre farklılaştığının tespit edilmesi, bu araştırmanın bulgularına

paralellik göstermektedir. Öğrenim görülen fakülte değişkenine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun farklılaştığı söylenilebilir.

Bu araştırmada bazı ilişki bulgular da elde edilmiştir. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile bilgi okuryazarlığı öz-yeterliği arasında zayıf düzeyde ilişki (korelasyon) olduğu, bilgi okuryazarlığı öz-yeterliğin öğretmenlik mesleğine yönelik tutuma ilişkin puanların %4'ünü açıkladığı tespit edilmiştir. bilgi okuryazarlığı öz-yeterliği ölçeğinin en yüksek ilişkisi Bilgi Okuryazarlığı alt boyutu ile olduğu görülürken, alt boyutlar arasında en yüksek ilişkinin Bilgi Okuryazarlığı ile Bilimsel Araştırma Okuryazarlığı arasında olduğu görülmektedir. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin tamamı ile en yüksek ilişki Sevgi alt boyutu arasında görülürken, alt boyutlar arasında en yüksek ilişkinin Sevgi ve Tutum arasında olduğu gözlemlenmiştir. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin tamamı ile Sevgi alt boyutu arasında belirlenen bu yüksek ilişki Tuncer ve Bahadır (2017) ve Tuncer (2016) tarafından da rapor edilmiştir. Öğretmenlik bir sevgi mesleği olduğuna yönelik birçok araştırmadan örnekler verilebilir. Bu araştırma sonucunda pedagojik formasyon sertifika programına kayıtlı öğrencilerin en başta öğretmenlik mesleğini sevmeleri ve değer vermeleri gibi tutumlara sahip olması bu mesleği iyi bir biçimde icra edebileceklerine yönelik önemli bir gösterge olarak kabul edilebilir.

Sonuç olarak öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık özyeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca bilgi okuryazarlık özyeterlik algısı ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında pozitif yönde ilişki (korelasyon) olup, cinsiyet, öğrenim görülen fakülte, üniversite değişkenleri arasında her iki ölçek açısından anlamlı farklılığa rastlanılmazken, son sınıf veya mezun olma durumu açısından anlamlı düzeyde farklılık belirlenmiştir. Bilgi okuryazarlığı öz-yeterliğin öğretmenlik mesleğine yönelik tutuma ilişkin puanların %4'ünü açıkladığı görülmektedir. Bu araştırmada elde edilen bulgular kapsamında aşağıdaki önerilere yer verilmiştir;

Farklı üniversitelerde daha büyük örneklem grupları üzerinde öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve bilgi okuryazarlığı öz-yeterliğinin incelenmesi daha güvenilir sonuçlar oluşturacaktır. Büyük örneklem gruplarına ulaşabilmenin zorlukları göz önüne alındığında, her iki ölçeği inceleyen araştırmalar üzerinde meta analiz çalışması yapılarak, daha genel ve güvenilir sonuçlarla bağımsız değişkenler üzerindeki ilişki ortaya konulabilir.

KAYNAKÇA

- Açışlı, S., & Kolomuç, A. (2012). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 266-271.
- Akdağ, M., & Karahan, M. (2004). Üniversite öğrencilerinin bilgi okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 29(134), 19-27.
- American Library Association (ALA), (1989). *Presidential Committee on information literacy final report*. 12.03 2017 tarihinde <http://www.ala.org/acrl/nili/ilit1st.html> adresinden erişildi.
- Argon, T., Öztürk, Ç., & Kılıçaslan, H. (2008). Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının bilgi okur-yazarlığı becerileri üzerine bir durum çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.8(2) 13-22.

- Ata, F. ve Baran, B.(2011). *Üniversite öğrencilerinin bilgi okuryazarlığı öz yeterlik algılarının yabancı dil düzeyine, cinsiyete, bilgisayar sahipliğine ve internet kullanım sıklıklarına göre incelenmesi*. 5th International Computer & Instructional Technologies Symposium, 22-24 September 2011, Fırat Üniversitesi, ELAZIĞ.
- Aydın, R. ve Sağlam, G. (2012). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 257-294.
- Başaran, M. (2005). Sınıf öğretmeni adaylarının bilgi okuryazarlıklarının değerlendirilmesi. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(3), 163-177.
- Başbay, M., Ünver, G. ve Bümen, N.T. (2009). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları: Boylamsal bir çalışma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 59, 345-366.
- Bulut, İ. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi (Dicle ve Fırat Üniversitesi Örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 13-24.
- Bundy, A. (1999). Information literacy: the 21st century educational smartcard. *Australian academic & research libraries*, 30(4), 233-250.
- Bundy, A. (ed). (2004). Australian and New Zealand Information Literacy Framework principles, standards and practise (2nd ed). Adelaide: Australian and New Zealand Institute for Information Literacy.
- Çakır, Ö. Kan, A ve Sünbül, Ö. (2006). Öğretmenlik meslek bilgisi ve tezsiz yüksek lisans programlarının tutum ve özyeterlik açısından değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 36-47.
- Çapa, Y. ve Çil, N. (2000). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler açısından İncelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 18, s. 69–73.
- Çapri, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(11), 33-53.
- Demiralay, R. (2008). *Öğretmen adaylarının bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanımları açısından bilgi okuryazarlığı öz-yeterlik algılarının değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Durmuşoğlu, M. C., Yanık, C. ve Akkoyunlu, B. (2009). Türk ve Azeri öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 76-86.
- Eraslan, L ve Çakıcı, D. (2011). Pedagojik formasyon programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 427-438.
- Gliner, J.A., Morgan, G.A. ve Leech, N.L. (2015). Uygulamada araştırma yöntemleri: Desen ve analizi bütünleştiren yaklaşım (Çev. : Volkan Bayar, Çev. Ed.: Selahattin Turan). Ankara: Nobel yayın dağıtım.
- Gürbüz Türk, O. ve Genç, S.Z. (2004). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(7), 47-62.

Haberler (2010). <https://www.haberler.com/ato-432-ton-demir-sat-1-ton-ilac-al-haberi/>

Kabaklı Çimen, L. (2016). A Study on the Prediction of the Teaching Profession Attitudes by Communication Skills and Professional Motivation. *Journal of education and training studies*, 4(11), 21-38.

Karasari N. (2009). *Bilmsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kartal, T. ve Afacan, Ö. (2012). Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(24), 76-96.

Korkut, E. ve Akkoyunlu, B. (2008). Yabancı dil öğretmen adaylarının bilgi ve bilgisayar okuryazarlık öz-yeterlikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 178-188.

Köğce D., Aydın M. ve Yıldız C. (2009). “İlköğretim matematik öğretmenliği programında öğretim gören birinci ve son sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının karşılaştırması” *The First International Congress of Educational Resarch 1- 3 Mayıs 2009, Çanakkale / Turkey*.

Kurbanoğlu, S., & Akkoyunlu, B. (2002). Öğretmen adaylarına uygulanan bilgi okuryazarlığı programının etkiliği ve bilgi okuryazarlığı becerileri ile bilgisayar öz-yeterlik algısı arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(22), 98-105.

Küçükahmet, L. (1986). Okul binalarının eğitsel kullanımı. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 113, 9-15

Lavvson, M.J. (1984). "Being executive about metacognition". *Cognitive strategica and educational performance*, (Ed: J.R.Kirby), Academic Press.

Lyman, P. & Varian, H. R. (2003). How much information?. Erişim tarihi:05.05.2017 Erişim linki: <http://www2.sims.berkeley.edu/research/projects/how-much-info-2003/>

Öğüt, A. (2003). *Bilgi Çağında Yönetim* (2. Baskı), Ankara: Nobel Yayıncılık.

Özkan, H. H. (2012). Öğretmenlik formasyon programındaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının incelenmesi (SDÜ Örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 29-48.

Pehlivan, K.B. (2008). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyo-kültürel Özellikleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Bir çalışma, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 4, Sayı 2, s. 151-168.

Polat, C. ve Odabaş, H. (2008). *Bilgi Toplumunda Yaşam Boyu Öğrenmenin Anahtarı: Bilgi Okuryazarlığı*. Küreselleşme, Demokratikleşme ve Türkiye Uluslararası Sempozyumu Bildiri Kitabı, Antalya (Turkey), 27-30 March 2008.

Polat, S. (2013). Pedagojik formasyon sertifika programı ve eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 48-60.

Sağlam, A.Ç. (2008). Müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5, (1). 59-69.

Scans (1991). What work requires of schools: a SCANS report for America 2000. The Secretary's Commission on Achieving Necessary Skills, U. S. Department of Labor

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 66 Mart - Nisan 2018

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

Erişim tarihi: 05.04.2017 tarihinde: http://www.gsn.org/web/_shared/SCANS2000.pdf
adresinden erişildi.

- Tanel, R. , Şengören, S. K. & Tanel, Z., (2007). Fizik öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (22), 1-9.
- Tay, B. ve Tay, A.B. (2006). Sosyal bilgiler dersine yönelik tutumun başarıya etkisi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 73-84.
- Tekerek, M. ve Polat, S. (2011). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. 5th International Computer & Instructional Technologies Symposium, Elazığ.
- Tuncer, M ve Balcı, K. (2013). Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlık Özyeterliklerinin Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması. *Journal of Academic Social Science Studies*, 6(5), 719-737.
- Tuncer, M. (2016). pedagojik formasyon eğitimi sertifika programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının araştırılması. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(9),101-115.
- Tuncer, M. ve Bahadır, F. (2017). Öğretmen adaylarının bilimsel araştırma özyeterlikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları açısından değerlendirilmesi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(17), 55-72.
- Tuncer, M., Berkant, H.G. ve Dikmen, M. (2017). Sosyal araştırmalardaki ölçek bulgularına örneklemenin etkisi. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(11),1-10.
- Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği, (TÜSİAD). (2013). Türkiye’de Öğretmen Eğitimini Yeniden Yapılandırmak İçin Bir Model Önerisi. (Yayın No: TÜSİADT/2013-12/543). http://www.tusiad.org.tr/_rsc/shared/file/TUSIAD-Raporegitim-Aralik2013.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2017). Hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması. Erişim Tarihi:02.02.2018. Erişim linki: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24862>
- Wikipedia. 2017. Wikipedia arabic dumps. [Online; accessed 22-February-2017]. <https://dumps.wikimedia.org/arwiki/>.